

Asia: VN/14657/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ammattiliitto Pron lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Esityksen pääsisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia siten, että kotihoidon tuen maksamisen edellytykseksi asetetaan kolmen vuoden asumisaikavaatimus perheen molemmille vanhemmille. Yhden vanhemman perheissä vaatimus koskee lapsen kanssa asuvaa vanhempaa. Vaatimus ulottuu myös muuhun huoltajaan sekä näiden avio- tai avopuolisoihin. Kolmen vuoden asumisen ei tarvitse olla yhtäjaksoista. Tukea ei maksettaisi, jos perheen jäsen on asunut Suomessa alle kolme vuotta 16 vuotta täytettyään. Muutos koskee vain tilanteita, joissa muutto Suomeen tapahtuu lain voimaantulon jälkeen.

Tavoitteena on edistää hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien kotoutumista, lasten integroitumista ja kielen oppimista sekä ohjata lapsia varhaiskasvatukseen ja vanhempia kotoutumispalveluihin.

Lisäksi hoidon tuottajan määritelmää tarkistetaan varhaiskasvatuslain muutosten johdosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2026.

Ammattiliitto Pro kannattaa sitä, että maahan muuttaneita perheitä kannustetaan kotoutumaan ja että lapsia tuetaan varhaiskasvatukseen osallistumisessa ja kielen oppimisessa. Olemme valmiita tarkastelemaan näihin liittyviä ehtoja, jos ne aidosti edistävät kotoutumista ja lasten integroitumista. Esityksessä ehdotettu keino, kotihoidontuen sitominen asumisaikavaatimukseen, ei kuitenkaan näitä tavoitteita edistä, vaan esitys on osa hallituksen rassistista maahanmuuttopolitiikkaa.

Pro vastustaa, että oikeus kotihoidon tukeen sidotaan Suomessa asumisen kestoon. Vaatimuksen ulottaminen lapsen vanhemman tai huoltajan puolisoon ei ole perusteltua. Pro näkee uhkana, että lakimuutos asettaa perheet eriarvoiseen asemaan Suomessa asutun ajan perusteella ja lisää naisten ja lasten pienituloisuutta. Uhkana on myös, että se syrjäyttää maahan muuttaneita perheitä palveluista, mikä voi johtaa pitkäaikaisiin seurauksiin vanhempien ja lasten kielitaidossa, yhteiskunnan tuntemuksessa sekä heidän mahdollisuuksissaan toimia täysivaltaisina jäseninä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Pro vastustaa myös tuottajan määritelmän tarkistamista ja katsoo, että yksityisen varhaiskasvatuksen tulee jatkossakin perustua luvanvaraisuuteen.

Vaikutukset epävarmoja ja jopa vaarallisia

Esityksen mukaan muutos koskettaisi noin 2800 perhettä ja noin 3000 lasta. Kohderyhmä on pienituloinen, ja puolet perheistä olisi yhden vanhemman perheitä. Tukea on maksettu keskimäärin 5,6 kuukauden ajan, 440 euroa kuukaudessa perhettä kohden. Lisäksi kuntalisää maksetaan noin 800 perheelle, keskimäärin 190 euroa kuukaudessa. Kohderyhmän pienituloisuutta kuvaa se, että vuonna 2024 noin 57 prosenttia perheistä sai vähätuloisuuden perusteella maksettavaa hoitolisää, kun kaikkien kotihoidontuen saajien joukossa hoitolisän saajien osuus oli 36 prosenttia. Noin 30 prosenttia sai toimeentulotukea yhtä aikaa kotihoidon tuen kanssa.

Vaikutusten arviointi on epävarmaa. Norjassa vastaava muutos tehtiin 2017. Se ei lisännyt työllisyyttä eikä varhaiskasvatukseen osallistumista. Sen sijaan kolmansista maista muuttaneiden lapsiperheiden suhteellinen tuloköyhyys kasvoi.

Esityksessä arvioidaan, että puolet perheistä jatkaisi lasten hoitamista kotona ilman lastenhoidon tukea ja toinen puoli veisi lapset varhaiskasvatukseen. Koska kohderyhmä on vasta vähän aikaa maassa, työelämään siirtymät olisivat pieniä ja vanhemmat todennäköisesti siirtyisivät työmarkkinatuella. Työttömyysetuus voisi vähentää toimeentulotuen tarvetta, mutta taloudellinen tilanne paranisi vain hieman.

Ilman tukia jäävien perheiden talous heikkenisi. Yhdessä toimeentulotukeen kaavaillun muutoksen kanssa tämä voisi johtaa perusosan alentamiseen puolella, mikä rajoittaisi jo perustuslain 19 §:n mukaisten sosiaalisten oikeuksien toteutumista. Osa maahan muuttaneista vanhemmista ja lapsista saattaisi jäädä palveluiden ulkopuolelle ja kunnan kotoutumistoimen olisi entistä vaikeampi tavoittaa heitä. Muutoksen jälkeen kunnissa olisi myös entistä vähemmän tarjolla kotoutumista edistäviä palveluita ja koulutuksia, joihin lasta hoitava vanhempi voisi osallistua. Koska useimmiten perheen äiti jäisi hoitamaan lasta ilman tukea, se voisi johtaa taloudelliseen riippuvuuteen toisesta vanhemmasta ja heikentää sukupuolten tasa-arvoa. Pro pitää tätä kehitystä vaarallisena ja sen edistämistä vastuuttomana.

Kotihoidontukea on tarkasteltava osana kokonaisuutta

Ammattiliitto Pro katsoo, että perhevapaajärjestelmää, mukaan lukien kotihoidon tuki, on tarkasteltava kokonaisuutena. Nykyiset kotihoidontuen käyttäjät ovat pääosin naisia, joilla on heikko asema työmarkkinoilla. Suomessa käytössä oleva kotihoidon tuki on kansainvälisesti harvinainen. Tutkimusten mukaan maahan muuttaneiden vanhempien kotihoidontuen käyttö ei kuitenkaan poikkea merkittävästi muiden vanhempien käytöstä. Pro ei näe perusteita tarkastella yksittäisiä ryhmiä erikseen, vaan tarkastelun tulee koskea kaikkia perheitä.

Syksyllä 2025 päättynyt STM:n kolmikantainen tasa-arvo ja perhevapaat -työryhmä esitti kattavan selvityksen tekemistä vanhempainrahoista ja lastenhoidon tuista. Pro kannattaa selvityksen tekemistä ja kotihoidontuen tarkastelua sen osana. Tarkastelussa tulee huomioida myös meneillään oleva sosiaaliturvan ja toimeentulotuen kokonaisuudistus.

Suomessa tuli voimaan vuoden 2025 alusta kotoutumislaki, jonka tavoitteet ovat esityksen kanssa yhteneviä, eli tavoittaa entistä kattavammin ja systemaattisemmin niitä maahan muuttaneita, joilla on tarve kotiutumispalveluille. Erityisesti uudella lailla pyritään tavoittamaan työvoiman ulkopuolella olevia, kuten kotona lasta hoitavia hiljattain maahan tulleita vanhempia. Esityksen mukaan kunnat ovatkin tavoittaneet heitä paremmin ja alkaneet kehittää heille suunnattuja matalan kynnyksen palveluita. Pron mielestä juuri voimaan tulleen kotoutumislain toteuttamiselle on annettava aikaa, jotta voidaan tarkastella sen toimivuutta, ennen uusien lakien säätämistä.

Ehdotuksessa on tarkasteltu vain kotihoidontuen leikkauksen vaikutuksia asetetun tavoitteen saavuttamiseksi. Pron näkemyksen mukaan tavoitteen saavuttaminen olisi edellyttänyt myös vaihtoehtoisten mallien selvittämistä, esimerkiksi sellaisten, joissa maahan muuttaneiden pienten lasten vanhempien kotoutumis- ja varhaiskasvatuspalveluihin panostetaan.

Työhön pääsy on parasta kotoutumista

Maahan muuttaneiden tukemiseksi Suomen tulee panostaa työelämään siirtymiseen, riittävästi resursoituihin kotoutumispalveluihin, suomen tai ruotsin kielen oppimiseen sekä varhaiskasvatuksen laatuun ja saavutettavuuteen. Huomiota on kiinnitettävä myös työelämään siirtymisen esteisiin, kuten syrjintään.

Työelämä on keskeinen osa kotoutumista. Maahan muuttaneiden naisten työllisyys on kehittynyt viimeisen 10 vuoden aikana, ja se on noin 60 prosenttia, miesten työllisyysaste on hieman korkeampi mutta silti 10–15 prosenttia matalampi kuin Suomessa syntyneillä miehillä. Tilastokeskuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten tekemä työ on muita yleisemmin epätyypillistä, kuten määrä- tai osa-aikaisia työsuhteita tai vuokra- tai alustatyötä.

Naisten koulutustaso on miehiä korkeampi. Tilastokeskuksen mukaan naisten osuus korkea-asteen tutkinnon suorittaneista on noin 45 prosenttia, mutta maahan muuttaneilla tämä osuus voi olla tätäkin suurempi. Suomen kielen taito on naisilla miehiä parempi. Onkin selvää, että maahan muuttaneet naiset ovat ryhmä, jonka työvoimaa ja osaamista hukataan Suomessa. STTK on esittänyt (2023) maahan muuttaneiden naisten työllisyysohjelman laatimista, johon sisältyisi etsivä työtä, kieli-, osaamis- ja työelämävalmiuksia kehittäviä toimia sekä yritys- ja työnantajayhteistyötä.

Varhaiskasvatuksen resursseja ja laatua tulee parantaa.

Aluehallintoviraston selvityksessä 2025 kävi ilmi, että yksityisissä päiväkodeissa joka kolmannelta työntekijältä puuttuu lain vaatima koulutus. Varhaiskasvatuksen opettajista noin 45 prosenttia ei täyttänyt lain kelpoisuusvaatimuksia ja selvityksessä löytyi 20 päiväkotia, joissa kenelläkään työntekijöistä ei ollut riittävää kelpoisuutta. Kunnallisissa päiväkodeissa joka viidenneltä puuttui pätevyys vuonna 2024. Herää perusteltu huoli, onko päiväkodeissa osaamista vaikuttaa maahan muuttaneiden lapsen kognitiivisiin, sosiaalisiin ja sosioemotionaalisiin taitoihin, kielenkehitykseen tai mahdollisuuksia tunnistaa lapsen tuen tarpeita ja tukea heitä yksilöllisesti.

On myös ristiriitaista, että nykyinen hallitus haluaa lisätä maahan muuttaneiden lapsien osuutta varhaiskasvatuksessa, mutta poisti varhaiskasvatussyksiköiltä velvollisuuden tehdä varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuussuunnitelmia, joiden kautta olisi voitua selvittää ja kehittää kunkin varhaiskasvatussyksikön osaamista lasten ja perheiden moninaisuuden kohtaamisesta. Pro edellyttääkin, että tällainen velvoite palautetaan lainsäädäntöön.

Yksityisen varhaiskasvatuksen oltava luvanvaraista myös jatkossa

Pron mielestä yksityisen varhaiskasvatuksen tulee perustua luvanvaraisuuteen varhaiskasvatuspalveluiden laadun varmistamiseksi. Pro suhtautuu kriittisesti siihen, että hallinnon

vähentämiseksi yksityisten päiväkotipalveluiden tuottajan ei enää tarvitsisi hankkia toiminnalle lupaa, vaan rekisteröintimenettely olisi riittävä ja toiminnan voisi aloittaa jo ennen rekisteröintipäätöstä toimitilojen tarkastuksen jälkeen.

Lupamenettelystä säädettiin vasta 1.1.2023 alkaen ja lainsäädäntömuutoksen siirtymäaika on vielä kesken. Säättämisellä haluttiin varmistaa yksityisen varhaiskasvatuksen laatu ja selvittää palveluntuottajien taloudelliset ja ammatilliset toimintaedellytykset ennen toiminnan aloittamista. Pro on huolissaan yksityisten päiväkotien toiminnan laadusta ja toimintaedellytyksistä ja pitää perusteltuna, että lainsäädännön osalta pitäydytään vähintään nykyisessä luvanvaraisuuskäytännössä.

Helsingissä 14.11.2025

Maria Mäkynen

yhteiskuntasuhde- ja palvelujohtaja

Tanja Lehtoranta

työympäristö- ja tasa-arvoasiantuntija

Lehtoranta Tanja
Ammattiliitto Pro ry